

İDARE MERKEZİ

**ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında**

İSTANBUL BÜROSU

*İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87*

HAYAT

Flatı her yerde 15 kuruş

seneliği, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

**Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir**

**Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir**

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: IV

Ankara, 8 Teşrinisani , 1928

Sayı: 102

“Yeşil gece,, hakkında

Muhterem dostum Reşat Nuri beyin bu romanını daha gazete sütunlarında neşrolunurken okumamış olduğuma şimdi, eseri okuyup bitirdiğim şu saatte, hayatımın bir mahrumiyeti nazarile bakmağa pek meyalım. Daima aşk maceralarının ve gönül ihanetlerinin hikâyesine hasredilmek istenen ve hikmeti vücudu sade bu macera ve ihanetlerin hikâyesi zanolunan roman, « Yeşil gece » de kaç asırlık bir maziye birden kavrayor; bu bir kaç asırlık izmihlal ve felaketlerimizin esbabını bir bir görüyor; meşrutiyetin ilanile cümhuriyetin teessüsü arasında geçmiş senelerin neye öyle akım ve fecaatle dolu olduklarını tamamen gösteriyor. Gönül dertlerine ve kadın maceralarına ait içinde bir küçük ima bile bulunmadığı halde, eser sizi başından en son sahifesine kadar, bir dakika bile tevekkufunuza müsaade etmeden sürüklüyor. İçinde hiç aşk ve aşk azap ve ızdırabi olmadan kendisini bu kadar heyecan ile okutturan bir eser olarak Şekspirin (Shakspeare) Jul Cesarını (Jules Cesar) hatırlıyorum. Ne şerefli benzeyiş! Ve ne gariptir ki, bu derecede kıymetli bir roman edebiyatımıza hediye edildiği halde, bundan hiç kimse bir kaç satırla bile bahsetmedi. Matbuatımız, kendisine ne kadar aşk, ne rütbe vefa ve ne derecede para verilirse verilsin, mermer kalbini ısıtmak mümkün olamayan bir gaddar ma'sukaya benziyor.

« Yeşil gece » de, bin bir çehresi ve bin bir hesap ve desisesile

eski ulema sınıfını görüyoruz. Roman kahramanı olan Şahin efendi çobanlıktan çömezliğe geçmiş ve tatil aylarında cerre çıkmış, fazla zeki ve fazla çalışkan bir köylü çocuğudur. İstanbul medreselerinde okumağa geliyor. Ve bu medreselerin, mahiyetini bir türlü anlayamadığı ahretten başka hiç bir şey düşünmediğini, bu zavallı insanların dünyada da mes'ut olmaları için hiç bir yol ve çare göstermediğini görerek, oradan ayrılıyor, ve vatan çocuklarını terbiye etmek ve okutmak gayesile, Darulmuallimine giriyor. Kitap başladığı zaman kendisini şehadnamesini almış, Maarif nezaretinde bir şube müdürünün nezdinde buluyoruz. Çekilen kurrada kendisine İstanbulda bir vazife isabet etmiş olduğu halde; o taşraya gitmeğe taliptir. Bu suretle Reşat Nuri kahramanını ne güzel anlatmış, onun hiç kimseye benzemez bir şahsiyet olduğunu nakadar canlı bildirmiştir. İstanbulda kalmak elinde iken tercih ettiği, çok geri fikirli, küçüçük çocuklarının bile başlarında sarıklarla dolaştıkları, bütün sokaklarını geceleri evliya kandilleri aydınlatan Anadolu kasabasında, Şahin hocanın cehalet ve garazla amansız, bazan gizli ve bazan aşikâr fakat bir dakika yorulmayan cidalı, bir az evel de dediğim gibi, bir kaç asrı birden aydınlatıyor. Bu kasaba eski Aydın vilayeti hudutları dahilinde bir yerdir. Yunan işgal ediyor. Resmi şahsiyetler, ve onlarla beraber halü vakti yerinde olan herkes hicret ediyor. Lakin Şahin kendisini kasabaya vakfetmiştir. Bir yere gidememiş olan kimsesiz, fakir, cahil halkı bırakup uzaklaşmağa yüreği dayanmıyor. Ve her tehlike ve zillete razı, Yunan

süngüsü altında kalıyor. Bir hayli müttet onu kendilerine taraftar sanan Yunanlılar, nihayet kendisinden şüphe ediyor ve onu Yunanistanı sürüyorlar. Yunan orduları Akdenize döküldükleri zaman, Şahin bir Yunan kasabasında aşçı çırağıdır. Artık sarı seyrek sakllarına kır düşmüş ve tahmin ediyorum ki halâ hiç bir aşk saati yaşamamış.. Muallim olarak gittiği ve nakadar heyecanlı ve nakadar harap edici zamanlar yaşadığı kasabasına, Sarıova kasabasına avdet ediyor. Gelir gelmez maarif idaresine gidince, daha iki adımda yüreyine bir acı: hayatını vakfettiği mektep başka birinin eline verilmiş. Maarif müdürü kendisini kabul edince, baş köşede kemali taazzümla kurulmuş olduğu halde bir eski yobazı görüyor. Vaktile en müteassıpların başlarında yürüyen bu mahluk, bütün nufuzunu muhafaza etmiş. Ancak şimdi kafasında bir mölon şapka taşıyor, ve, Reşat Nuri bey söylemiyorsa da, bıyıklarını traşetmiş olduğu da muhakkak! Bu münafık ve derras herif, kininin ve ihtiyatının emrile öyle hareket ediyor ki, Şahin, Yunanlıların aleti şenaatleri olmuş oluyor, ve kasabadan ayrılmaya mecbur, hakkını aramak ve almak için, bütün bir milletin ne çetin bir cidal esnasında gözlerini üzerinden ayırmadığı o yere, türklüğün Mekkesine doğru yollanıyor.

Şahinin, hayatının en güzel senelerini mukabilinde hiç bir şey beklemeyerek verdiği Sarıovadan gördüğü bu ihanet çok acı, fakat heyecanlı bir istikbal sahnesi yazmamak'a Reşat bey ne iyi etmiş! Çok mölon şapkanın altında yeşil sarıkların vaktile sırf bir intifa vasıtası olarak taşınmış olduklarını ara sıra hatırlamak mecburiyetin-

deyiz. Ve muazzam zaferi takip eden inkılapların o zafer kadar muazzam olduğunu hiç, hiç bir eser bu kadar güzel anlatmamıştır. Sonra da ne nefis ve muvaffak tasvirler var. İşte bir tanesi: «Meydanın etrafında birbirinin yanından, üstünden, arkasından bakan sıkışık bir traşlı baş gümesi... çeşit çeşit yüzler... Kimi açlıktan, bedenî sefaletten kurumuş, yıpranmış, yeşilimsi bir renk bağlamış... Kimi damızlık boğalar gibi kaygusuzluktan, gamsız, kasavetsiz yiyüp içüp uyumaktan cilalanmış gibi parlak kırmızı.. Dar, geriye kaçmış, ileriye fırlamış biçim biçim alınlar, enfiye den delikleri büyümüş biçim biçim burunlar... fakat hepsinde kenarları tıraşlı çenber sakallar, bu sahneyi azâdken değil hırs ve iştihadan gelen bir pırıltı ile seyreden gözler, hazzından soluyor gibi açılmış ağızlar...

Erkek vazifesini yapan softa iri bir adamdı.. «Hatun ben seni bedava almadım.. Kemerdeki horoz gözü kırmızı altunları bir bir babanın avucuna saydım. Beni aseli visalden mahrum etme» diye bağıarak azgın bir boga gibi kadına saldırdıkca, medresenin kararmış kemerleri eylenen insanların kahkahasından ziyade korkunç bir ihtilâl kalabalığının gürültüsüne benzer seslerle titriyordu...»

Konuştuğu karanlıkta da hüviyeti seçilmiş olan müfteri, acaba Reşat Nuri «Yeşil gece» yi nereden çalmış?... kîmetli edibin ellerini gıpta ile sıkup kendini tebrik etmeyi bir borc ve bir saadet biliyorum.

Nahit Sırrı

İmlâ lûgati münasebetiyle

- ديل انجمنندن بر استفسار -

7 — «آديو» کلهسی، لسانزه غیر تورک عنصرل طرفندن عارضی اولارق صوقولش، فقط کیره مه مشدر. بوکله، انجمنجه تورکجه می عداولونمشدر؟

8 — «örf» کلهسندن صوکر، معناسنک اکثریتله بیلمه دیکی پک مصیب بر شکله نظر دفته آلینارق، پارانتهز ایچنه (قورقو) یازیلش. حالبوکه روم ایلمده بوکله «زجت و مشقت» معناسنه قوللا نیلمقددر. قورقو دیک اولدوغی نهیه نظراً تثبیت ایدیلشددر؟

9 — قونوشما دیلی اساس اولدوغنه کوره هریرده ورسمی دائره لرده ittehamname دنیلیدیکی حالده بوکله هانکی اساسه استناداً ithamname صورتنده تثبیت ایدیلشددر؟

10 — «ادمه» کلهسنک مترجم عاصم افندی قاموسنده فتحات ایله «edeme» شکنده او قونولاجنی یازیلیدر. حسین کاظم بک بو طب و علوم طبیعی اصطلاحنی «تورک لغتی» نده لاتین حروفاتیله «edme» شکنده یازمشدر. «تورک لغتنه» ده مأخذ اولماسی لازمکن قاموسک طرز تحریرینی قبول ایتمه مکده نه کی بر سبب موجوددر؟

11 — «itfaiye» کلهسنک (افعال) بایندن کلدیکی بو طرز املا دن ناقادار بللی اولویور. عامهجه تلفظی «etfaiye» شکنده اولان بو کلهده کوستریلن قاعده و صحت پرورلک بر اولکی «ادمه» کلهسنده کوسته ریلسه ییدی ده ائی اولمازیدی؟

12 — استیفا واستعفا کلهلرینک هر ایکسی ده istifa شکنده تثبیت ایدیلشددر. اهالی پک قابل وحق لازم اولان استیفا کلهسی لغته آلدیغنه نظراً بو ایکی کلهنک املاسنده بر فرق اولمالی میدی؟

13 — اوزاتمه معناسنه کلن اطباب کلهسی «itnap» شکنده نه قادار ثقیل اولویور. itnap دیک داها کوزهل اولمازی؟

14 — عالی کلهسی âli شکنده یازیلدیغی حالده «عالی» بی «eali» صورتنده یازمق توخاف اولمامشی؟ ذاتاً اسره لی ألفدن صوکره کلن (عا) هجهرینک تلفظی یکی املا ایله جوق فنا اولقددر. iade، iare، iase کلهلرنده بو حال حس ایدیله یورمی؟ انجمن بوتلفظ ثقلنتی ازاله ایچین برچاره بولامامشی در؟

15 — (بت، بگز) معناسنه اولدوغی انجمنجه یازیلش اولان (أك) کلهسی هانکی لهجه دن آلمشددر؟

16 — جزؤک قابنده کی (imla) کلهسنک یا کشلغنی، بو کله منتشر قسمده موجود اولدوغی ایچین، آکلاییلدم. فقط هنوز انتشار ایتمه یین قسمده بولونماسی ضروری اولان «lugat» کلهسنک صحتندن شبهه ایتمکدهیم. عجباً بونک دوغروسی حقیقه قاپده کی شکلی می در؟ یوقسه قاب، دیل انجمننک مسئولیت و نظارتی خارجنده می باصیلشددر؟

Hasan Ali

دورت کوزله بکله دیکمز املا لغتنک برنجی جزؤی انتشار ایتدی. 64 صفحه ده «آ»، «ا»، «ب» و قسماً «پ» حرفنده کی کلهلر تثبیت ایدیلشددر. «آ» ایله باشلایان «886»، «ا» ایله باشلایان «1985»، «ب» ایله باشلایان «1114»، «پ» دنده «80» کله بی احتوا ایدیورکه جماعاً دورت بیک کله قادار طوعقددر. بو جزؤی دفته مطالعه ایتدم. شیمدیک مصادف اولدوغم بعض مشکلرک طرز حلی دیل انجمنندن اوکرتمک اوزره بونلری ماده ماده آشاغی یازیورم:

1 — «aeroplan» ، تورکجه کله می عد اولونمشدر؟ اکر بویه ایسه صوکرده کی (lan) هجه سنی «طویلان» ده کی کی می او قومالی بز؟

2 — «آباق» مصدرینک تصریفانه تورکجه ده تصادف ایدیلشمی در؟ آنجاق بونک مطاوعت شکلی اولان «آباق» مصدرینک مختلف زمانلری تصریف ایدیلیور ظن ایدهرم. «آباق» مصدرینی ملی لهجه مزده دکیل، وفیق پاشا مرحومک «لهجه عثمانی» سنده بولدم. لسانزده وبالخاصه لهجه مزده مستعمل اولماسه ده اسکی لغتلرده یازیلی اولان بوتون کلهلرک املا لغتنه آلیناسی اساس می اتخاذ ایدیلشددر؟

3 — «آبی» کلهسی نک اصلاً روجه اولدوغنی یه وفیق پاشا سویله یور. بوکله حالاً مستعمل میدر؟ اساساً تورکجه سلیقه یه اویمایان بو «abli» کلهسنک معناسنی «لهجه» یه باقادن بیلن آرا مزده قاچ تورک وارددر؟

4 — «apul» دییه تورکجه ده برکله یوقدر صانیرم. «آپول آپول» برابر سویله ندیکی زمان آنجاق معنالی بر تعبیردر. بوتعبیر نیتکم املا لغتنک اساسی اولان «لهجه عثمانی» ده «آپول» شکنده دکیل، «آپول آپول» صورتنده محرردر. عینی ماهیتده بر تعبیر اولان «اوزوم اوزوم» ی دفته اشارت ایدن محترم انجمن، آپول آپولک بونک شکله نره ده تصادف ایتشددر؟

5 — «apolet» کلهسی، یه دیل انجمنی طرفندن نشر ایدیلن غرامهرک آهنگ قاعده لرینه مخالف دیکلمی در؟ «a» دن صوکر «u» نک کلهسی لسانزک طبیعی آهنگی مقتضاسیدر. راپور، باروکی، کلهلری حالا تام (o) ایله تلفظ ایتمه یلر پک چوقدر. «قاوون، قارپوز، قابوق...» الخ کلهلرده کی تورک آهنگی بونلرده یوقدر. قالدی که تورکجه قونوشانلرک اکثریسی بونی «apulet» دییه تلفظ ایتمکده در. (o) ایله قبولنده اساس اولان نه در؟

6 — «آخورلامق» کلهسی حسین کاظم بکک لغتندن غیر یرده موجود و تورکجه ده مستعمل میدر؟